

ΣΤΑΣΙΑ. Τὸ φῶς τῆς ἐπιστημονικῆς ἀναλύσεως δὲν δύναται νὰ εἰσδύσηται εἰς τὸ συμβεβηκός καὶ νὰ ἐρευνήσῃ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν αὐτοῦ.

Ο Herm. Wolff ὁμολογεῖ εἰλικρινῶς, ὅτι δὲν δυγάμεθα διὰ τοῦ φωτὸς τῆς ἐπιστημονικῆς ἀναλύσεως νὰ εἰσδύσωμεθα εἰς τὸ συμβεβηκός τῶν δύο πράξεων: τῆς πράξεως τῆς ἀντιλήψεως ἢ τῆς διὰ τῆς αἰσθητικότητος μεμεσολαβημένης, διενεργουμένης γενέσεως τοῦ αἰσθητο-ποιωτικοῦ περιεχομένου ἐν τῷ συγειδότι καὶ τῆς πράξεως τῆς συγειδήσεως ἢ τοῦ ἴδεου συγειδότος, τῆς ἴδεας ψυχικῆς αὐτογνωσίας τῶν ποιοτήτων.

«Ἡ ἐμὴ πεποίθησις,» λέγει ὁ Wolff (Specul. u. Philos. II. S. 191—193). «βαίνει ἔκεῖσε: ὡς πάντα ἐν γένει τὰ συμβεβηκότα ἐν τῇ φύσει, καὶ τὰ συμβεβηκότα τῆς κινήσεως ἐν τῇ σωματικῇ φύσει εἶνε δι᾽ ἡμᾶς περικεκαλυμμένα ἐν μυστηριώδει σκότει, οὗτῳ καὶ ἡ πράξις τῆς ἀντιλήψεως ὡς ἡ μεσάζουσα πράξις μεταξὺ σωματικῆς καὶ ψυχικῆς φύσεως. Τοῖς συμβεβηκόσι τῆς κινήσεως ἀκολουθοῦμεν μέχρι τῆς ἐπαφῆς, πιέσεως, ὕσεως σώματός τινος ἐπὶ τὸ ἔτερον.

Τί μετὰ ταῦτα ἀκολουθεῖ περαιτέρω, τί ἡ κίνησις προξενεῖ ἐν τῷ δευτέρῳ σώματι, τίς θὰ ἡδύνατο νὰ ἐρευνήσῃ; Μόνον ἡ καθημερινὴ συνήθεια ἐπιτρέπει ἡμῖν νὰ βῶμεν ὑπεράνω τοῦ θαυμαστοῦ τούτου τοῦ γεγονότος.

Ἔμεῖς ὅμιλοῦμεν συμβολικῶς περὶ μεταδόσεως τῆς κινήσεως, περὶ τῆς μεταβάσεως τῆς κινήσεως σώματός τινος ἐφ' ἔτερόν τι, ἀλλ' ὅτι τοῦτο εἶνε μόνον συμβολικὴ ἐκρράσεις, καὶ ὅτι οὕτω τὸ συμβεβηκός δὲν εἶνε κατειλημμένον, γνωρίζει ἔκαστος εὔκόλως καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ· τὸ δεσπόζειν ἐν τῇ φύσει ἐν παντὶ τούτῳ μένει δι᾽ ἡμᾶς μυστήριον.

Τὸ αὐτὸ δὲ συμβαίνει ἡμῖν ἐν τῇ πράξει τῆς ἀντιλήψεως (Wahrnehmung) ὡς τῷ μεσάζοντι συμβεβηκότι μεταξὺ ἀμφοτέρων τῶν περιοχῶν: τῆς σωματικῆς καὶ τῆς ψυχικῆς. Ο, τι δ' ἡμῖν ἐνταῦθα ἀφικνεῖται εἰς τὸ συγειδός εἶνε ποιότητες, ἀλλ' οὐδέποτε τὸ γίγνεσθαι, τὸ γεννᾶσθαι τούτων τῶν ποιοτή-

τῶν ἐν τῷ συνειδότι· ἔὰν ἡ πρᾶξις εἶναι τετελεσμένη, ἡ ποιότης
ἴσταται ἔκεῖ ἐν τῷ συνειδότι τετελεσμένη.

Ἄλλὰ τίς θὰ ἡδύνατο νὰ ἔρευνήσῃ ἡ κόμη καὶ νὰ βολιδοσκοπήσῃ
(ἐξαχριθώσῃ) ἐπιστημονικῶς, πῶς ἔχει συμβῆ τοῦτο;

Αἱ ἔννοιαι διὰ τὸ φυσικὸν συμβεβηκός ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶνε
διεδαγεισμέναι· ἐκ τῆς σωματικῆς φύσεως. Ταῦτα τὰ συμβεβηκότα
ἔξηρτηνται πάντα ἐκ κινήσεως· εἶναι σύνδεσμος καὶ χωρισμὸς στοι-
χείων, εἰσχώρησίς τις σώματός τινος εἰς ἔτερον.

Ωσαύτως δ' ὅτι γίγνωσκομεν περὶ τῶν συμβεβηκότων ἐν τῷ
φυσικῷ βίῳ δηλοῦται, καθ' ὃν δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν τοῦτο
ἐν τῷ κακθαρῷ τῶν παραστάσεων βίῳ, ὡς κανονική τις ἀπόρροια,
ὡς κίνησίς τις ἐξ ἡδη δεδομένου τινός· ὅλον δὲ τοῦτο δὲν δύναται
νὰ εἶναι τὸ συμβεβηκός τῆς ἀντιλήψεως.

Λοιπὸν λεπτομενι πραγματικῶς τῇ γλώσσῃ αἱ λέξεις, ἵνα φέρῃ
τοιαύτην τινὰ πρᾶξιν, τὸ γίγνεσθαι ἐν τῇ φύσει εἰς τὴν παράστα-
σιν· εἰ δὲ ἔδει τοῦτο νὰ συμβῇ, θὰ ἡδύνατο νὰ ἀκολουθήσῃ μόνον
ἐκ διατέρου τινός πνεύματος, ὅπαρ θὰ ἥωρεῖτο ὑπεράνω τοῦ ἡμε-
τέρου πνεύματος καὶ τῶν πραγμάτων, θὰ ἐθεώρει τὴν μεσολαβοῦ-
σαν πρᾶξιν καὶ τότε θὰ ἀνεκοίνου ἡμῖν αὐτήν. Καὶ εἰ αὐτὸ ἐγί-
γνετο διὰ τῶν ἀνακοινώσεων αὐτοῦ τούτων ἡμῖν ἡμῖν ἐννοητὸν
(καταληπτόν), θὰ ὑπῆρχεν ἔτι περαιτέρω ἔρωτησίς τις, ἀπο-
ρία τις.

Λοιπὸν αὕτη ἡ ἐν τῇ φύσει αὔτοῦ τοῦ πράγματος κειμένη δυσ-
κολία ἔχει παρακινήσει βαθεῖς φιλοσόφους νὰ ζητήσωσιν ἐνταῦθα
συνδρομήν. Κατέφυγον εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπένειμαν
τῷ Θεῷ τὸ πρόσωπον μονέμου μεσίτου ἢ ἡρονήθησαν πᾶσαν ἐπιρροὴν
καὶ ἥλθον τέλος εἰς προδιατεταγμένην τινὰ ἀρμονίαν (ἐνδιαφόρα
μορφῇ : Spinozι. Leibnitz).

"Οτι δὲ τοῦτο εἶναι ὑποθετικὰ καὶ ἀναπόδεικτα θεωρητικὰ δια-
νοήματα ἔξηρτημένα ἐκ τῆς ὅλης φύσεως (κατασκευῆς) τοῦ συστή-
ματος, τὰ ὅποια εἰς τὸ πρᾶγμα δὲν φέρουσι πλέον οὐδαμῶς σαφή-
νειαν, εἶναι δῆλον. Ή δυσκολία ἐνταῦθα ἔχει μόνον παρακαμφθῆ
ἀντὶ γὰρ λυθῆ.

Ἡμεῖς πρέπει ἐν τῇ φύσει, ἐπιρροῇ, ὅμφοτέρων τῶν περιοχῶν,
ὧς παρέχει αὐτὴν ἡ παρατήρησις, νὰ ἐπιμείνωμεν, ἂν καὶ εἶναι δι-

ήμας ἀκατάληπτος, τ. ε. δὲν εἶναι πλέον παραστατὴ ἐν καταληπταῖς λέξεσιν. Ἀλλὰ ἐπειδὴ δὲν δυνάμεθα νὰ ποιήσωμεν αὐτὴν μᾶλλον καταληπτὴν, δὲν ἔπειται βεβαίως ἐκ τούτου, ὅτι δὲν ὑπάρχει (§§ 332. 339. 345).

Σύμπασα ἡ ζωὴ ἐν τῇ φύσει μάνει ἡμῖν τοιοῦτόν τι μυστήριον· ἄρα εἶναι ἡμῖν τεθειμένα ὅρια ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γνώσει.

Λοιπὸν ὅ,τι δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τῆς πράξεως τῆς ἀντιλήψεως εἶναι μόνον τοῦτο, ὅτι αὐτὴ εἶναι μία ἐκ φυσικοῦ συμβεβηκότος ἐξηρτημένη, ἀσυνειδήτως τελουμένη διέγερσις περιεχομένου τινὸς ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἐσωτερικῷ, ἥτις εἴτα τὸ κατ' αὐτὴν, ὅτε ἴσταται ἐν τῷ συνειδότι, εἶναι συναδευμένη ὑπὸ τῶν αἰσθημάτων τῆς βεβαιότητος καὶ ἀναγκαιότητος τοῦ ὄντως πραγματικοῦ εἶναι. Ἀνευ δὲ πράξεως ἀντιλήψεως καὶ συμβεβηκότος δὲν ὀīδοται ἡμῖν οὐδὲν περιεχόμενον, τοῦτο εἶναι γεγονός. Ἡμεῖς γινώσκομεν ἀκριβῶς τὸ περιεχόμενον (πρβλ. Herm. Wolff, Specul. und Philosophie, II. S. 140—177 καὶ 177—191), ἀλλὰ τὸ πῶς, μένει ἡμῖν αἰνιγμα.

Λοιπὸν δ, τι ἔνταῦθα ἀφικνεῖται καὶ εἰς τὴν παράστασιν καὶ εἰς τὴν χρήσιν εἶναι μᾶλλον τὰ ἐξωτερικὰ τὰ τὴν πρᾶξιν συνοδεύοντα δευτερεύοντα σημεῖα (Nebenmomente) (Wolff, ἐνθ' ἀν. II. S. 191—193). οὐχὶ δ' αὐτὸ τοῦτο τὸ συμβεβηκός».

255. Πᾶν δ, τι ἂν τις εἴπῃ περὶ τῆς γενέσεως τοῦ αἰσθήματος εἶναι ἀπλὴ ὑπόθεσις.

— Πᾶσα ὑπόθεσις προϋποτίθησι τὴν θεμελιώδη προϋπόθεσιν, δτι ὑπάρχει ἐν ἡμῖν ψυχή.

Ἐκ πάντων δὲ τῶν εἰρημένων γίγνεται δῆλον, ὅτι, πᾶν δ, τι ἂν τις περὶ τούτου εἴπῃ, εἶναι ἀπλὴ ὑπόθεσις. Τοιαῦται δέ τινες ὑπόθεσις ἐγένοντο ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον (πρβλ. Herm. Wolff, Specul. und Philos. II. S. 192).

Πᾶσα δ' ὅμως τοιαύτη ὑπόθεσις προϋποτίθησι θεμελιώδη τινὰ προϋπόθεσιν : δτι ὑπάρχει ἐν ἡμῖν αἰσθητικὴ τις ἀρχή : ψυχή. Η ὑπάρξις δὲ τῆς ἀρχῆς ταύτης ἀναγνωρίζεται γενικῶς (πρβλ. Καρ. Σχαϊδεμάχερ, ἐνθ' ἀν. σ. 91.—Herm. Wolff, ἐνθ' ἀν.

II. S. 177, πρβλ. καὶ J. Moreau (de Tours) la psychologie 1859. σ. 4. καὶ Idée de la Biopathologie (Union médicale du 24 fevr. 1859), ἀμφισβητεῖται δὲ μόνον ἡ ποιότης αὐτῆς.

256. Δίχογνωμία φιλοσόφων περὶ τῆς αἰσθητικῆς ἀρχῆς.

Οἱ μὲν τῶν φιλοσόφων δοξάζουσιν, ὅτι ἡ ἀρχὴ αὕτη εἶναι πνευματικὴ καὶ ἄυλος, οἵ δὲ ὅτι εἶναι ὑλικὴ (πρβλ. Σχαϊδεμάχερ, Μελέται κατὰ τοῦ ὑλισμοῦ, S. 93).

Ο Wundt (Vorles. S. 9) θεωρῶν φύντασμα καὶ τὴν ψυχικὴν οὐσίαν τοῦ πνευματισμοῦ καὶ τὴν φαντασιώδη ἐγκεφαλικὴν μηχανικὴν τοῦ ὑλισμοῦ ἀρνεῖται ἀμφοτέρας τὰς δόξας τέμνων μέσην τινὰ δόδον.

Καὶ εἰ μὲν καὶ οἱ δὲ ἔχουσι λόγους ἴσχυροὺς ὑπὲρ τῆς ἔαυτῶν δόξης (πρβλ. Alex. Herzen, Le cerveau et l'activité cérébrale au point de vue psychophysiologique. 1887. p. 5—11—24).

Ἡ δευτέρη δὲ δόξα ἐπὶ τῆς φυσιολογίας κυρίως καὶ φρενολογίας στηριζομένη φαίνεται ἀντιπροσωπεύεται ὑπὸ φυσιολόγων καὶ φρενολόγων πρώτης τάξεως (πρβλ. Vogt, Bilder aus dem Thierleben. S. 419. Physiologische Briefe. S. 326. — Ludwig, Physiologie, A', S. 452.—Meyer, Zur Seelenfrage, S. 112—124. — Büchner, Kraft und Stoff. S. 23, πρβλ. καὶ Σχαϊδεμάχερ ἐνθ' ἀν. σ. 3. Jules Soury, l'encéphale, № 1. Janvier 1859 παρὰ Μιχαλοπούλῳ ἐν τῷ Πρὸς τὶ αἱ ψυχώσεις; σ. 19—20. — Ernst Haeckel, Systematische Phylogenie, 1895. § 449. S. 625. πρβλ. τὸν αὐτὸν «Ueber unsere gegenwärtige Kenntniss vom Ursprung des Menschen, 1898. S. 13. καὶ 42—44).

Ἄλλὰ κατὰ τὴν γνώμην ταύτην τὰ ψυχικὰ φαινόμενα δὲν ἔξηγούνται ως εἴρηται. Τοῦτο ἀνομολογοῦσι φυσιολόγοι τῆς αὐτῆς καὶ μείζονος δυνάμεως (πρβλ. Wachsmuth, Allgemeine Pathologie der Seele S. 39. 25.—Verchow, Ueber den vermeintlichen Materialismus der heutigen Naturwissenschaft, S. 61,

Fick, Anatomie u. Physiologie der Sinnesorgane. S. 3. καὶ
οὐτός. Ludwig. Physiologie. I. S. 146. Griesinger, (φρε-
νολόγος), Patholog. u. Therapie der psychischen Krankhei-
ten, S. 2). "Ωστε κατὰ τὴν γνώμην ταύτην τοῦ Vogt, Ludwig.
Meyer, Büchner, Moleschott, Soury, καὶ ἄλλων τὸ πρόβλημα
τοῦτο μένει ἀγεπίλυτον.

257. Καὶ αἱ δύο τελευταῖαι θεωρίαι : ἡ τοῦ
Rückhard, καὶ ἡ τοῦ Cajal δὲν λύουσι
τὸ πρόβλημα.

Καὶ αἱ τελευταῖαι: δὲ δύο θεωρίαι ἡ τοῦ R. Rückhard, ἡ ὑπὸ τοῦ Γάλλου ἐμβρυολόγου M. Duval ἀναπτυχθεῖσα καὶ ἡ τοῦ Ἰσπανοῦ ἰστολόγου R. Cajal, οἵτινες παραθαρρυνθέντες ἐκ τῶν νεωτάτων γεγονότων τῶν ἐπιτευχθέντων διὰ τῆς μεθόδου τοῦ Golgi, ἐξ ὧν προέκυψεν ἀπλουστάτη ἡ ἐκδοχὴ τῆς συνθέσεως τοῦ πολυπλόκου κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος, δι' ὧν γεγονότων κατεδείχθη, ὅτι πρὸς ἐπιτέλεσιν ἀπλοῦ νευρικοῦ φαινομένου ἀρχεῖ ἡ συγεργασία δύο νευρικῶν κυττάρων μετὰ τῶν ἵνῶν ἥτοι δύο νευρώνων, προέβησαν καὶ μέχρι τῆς δοκιμῆς, ἵνα ἐξηγήσωνται καὶ τὰς ἀνώτατας γενετικὰς δράσεις ἥτοι τὰς ψυχικὰς καὶ πνευματικὰς λειτουργίας ἀποδεικνύονται ἐν τῷ συνόλῳ ἡ μὲν ὑπὸ τοῦ Köllicker (πρᾶλ. Köllicker, Critik der hypothesen von Rubl—Rückhard und Duval Sitzungsberichte der physiol. Midecin. Gesel, Würzburg, 1895), ἡ δὲ ὑπὸ τοῦ Golgi (πρᾶλ. Ergebnisse der Anatomie, S. 224) ὀλως ἀβάσιμος.

Τὴν γνώμην δὲ τοῦ Kölliker περὶ τῆς λειτουργίας τῶν καθ' ἔκαστον στοιχείων τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ἥτοι ὅτι οἱ σπουδαιότατοι παράγοντες τῶν πνευματικῶν δράσεων ὡς τοῦ αἰσθάνεσθαι, συνειδέναι, βούλεσθαι, διανοεῖσθαι κτλ. εἶνε τὰ νευρικὰ κύτταρα μεθ' ὅλων τῶν ἀποφυάνων αὐτῶν ἐπ' ἄλληλα, ἐπὶ κινητικὰ ἢ αἰσθητικὰ ἢ ψυχικὰ κύτταρα, ὅτι αἱ διεγέρσεις αὗται διαβιβάζονται ἢ δι' ἀπλῶν νευρικῶν δόμῶν ἢ διὰ πολυπλόκων καὶ ὅτι ἐν τῇ

διαβιβάσει ταύτη τῶν διεγέρσεων μεγάλην σημασίαν ἔχει ἡ πνευματικὴ ἀσκησίς (πρβλ. Γεωργ. Σκλαβ. περὶ τῆς ὑφῆς τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος, σ. 50—59), κατ' οὐδὲν συντελεῖ πρὸς λύσιν τοῦ ἡμετέρου προβλήματος, διότι πάντα ταῦτα, ἵνα λειτουργήσωτιν οὕτως ἀναμφισβητήτως, χρήζουσι καὶ ἐτέρου τινός· (πρβλ. Γ. Σκλαβ. σ. 50).

258. Πρὸς ἐξήγησίν τῆς γενέσεως τοῦ αἰσθηματος ἢ προσθήκη «τινός», ὅπερ κεῖται πέρα τοῦ ὀπτικοῦ γηλόφου, εἴνε ἀπαραίτητος κατὰ τὴν γνώμην φυσιολόγων πρώτης δυνάμεως.

Διὸ ἡ προσθήκη «τινός», ὅπερ κεῖται πέρα τοῦ ὀπτικοῦ γηλόφου καὶ τῶν μέσων ἐγκεφαλικῶν λόφων, καὶ ὅπερ προστιθέμενον εἰς τὸ διεγγιγερμένον νεῦρον σχηματίζει τὸ αἰσθημα, εἶνε δρός ἀπαραίτητος (πρβλ. Wachsmuth, Ludwig, Griesinger, Fick, ἐνθ' ἀν. καὶ Du Bois-Reymond, Ueber die Grenzen unseres Naturerkennens 3 Aufl. S. 25. f., Virchow, Gesch. Abhandlungen zur wissenschaftlichen Medicin. παρὰ Σχαϊδεμάχερ ἐνθ' ἀνωτ. σ. 16.—Ludwig, Die gegenw. Chemie S. 5, παρὰ Σχαϊδεμάχερ, σ. 3. Βουσάκ. Φυσιολογ. 428. Rockikensky, Zur Orientirung über die Medicin. σ. 19. 20).

Μόνον τῇ παραδοχῇ, ὅτι ἡ ἀρχὴ αὗτη εἶνε πνευματικὴ, εἴνε δυνατὴ ἐξήγησίς τις τοῦ φαινούμενου τούτου, ἥτοι ἡ ἀνεύρεσις τῆς αἰτίας, διὸ ἡν τὰ ψυχοκυτταρικὰ κέντρα τὰ ἐμφαίνοντα ταύτοτητα ὑφῆς τε καὶ χημικῆς συστάσεως διαστέλλονται λειτουργίκως ἀλλήλων ἐκάστη κατὰ τὴν ψυχονευρικὴν αὐτῶν λειτουργίαν (Βουσάκ. 428. πρβλ. Paul Janet, Le cerveau et la pensée, παρὰ Schöler, S. 123—126.—Marselli u. Tanzi, Rivista di filosofia scienzia» Δεκεμβρ. 1889, καὶ παρὰ Schöler. S. 139).

Τὸ τοιωῦτον δὲ δὲν προσκρούει οὐδαμῶς τῇ φύσει τοῦ ἔγω (Weis, Anti-Materialismus, I. S. 111—159 u. 163).

259. Ἐνεκα τοῦ ἀνεπιλύτου τοῦ προβλήματος τὸ ἐγώ ἡνάγκασται νὰ καταφύγῃ εἰς ὑποθέσεις.

Αἱ ὑποθέσεις

Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἐγώ εὔρηται, ἔμπεφάνισται, μετὰ τὸ συνειδός καὶ ἐπομένως ἀγνοεῖ τὰ πρὸ αὐτοῦ, ὡς (ἐν § 250) εἴρηται, ἡ ἀνάλυσις τοῦ συγειδότος γιγνομένη μετὰ τὴν πλήρη αὐτοῦ συντέλεσιν δὲν παρέχει οὐδαμῶς μεταφυσικὴν γνῶσιν· τούτου δ' ἔνεκα τὸ ἐγώ ἡνάγκασται νὰ καταφύγῃ εἰς ὑποθέσεις· τὸ ἐγώ ἀναλύον τὸ ἔκυτοῦ συνειδός εὔρισκε· περὶ τῶν οὖσιων χ καὶ ψ τὰς ἐπομένας δυνατότητας· Ιον ἡγ. οὐσίᾳ καὶ ἡ ψ δυνατὸν νὰ εἶνε οὖσίαι αὐθυπόστατοι καὶ αὐθύπαρκτοι, Ζον ἡ ψ δυνατὸν νὰ εἶνε προϊὸν τῆς χ (πρᾶλ. καὶ Hartsen, Untersuchungen über Psychologie S. 5—6), Ζον ἡ χ δυνατὸν νὰ εἶνε προϊὸν τῆς ψ, Ζον δυνατὸν νὰ μὴ εἶνε οὐδὲν τούτων, ἀλλὰ ἡ χ καὶ ἡ ψ νὰ εἶνε ἔμφανίσεις τρίτου τινὸς ἀγνώστου· (πρᾶλ. καὶ Alex. Herzen, Le cerveau et l'activité cérébrale au point de vue psycho-physiologique, p. 5—24. B. Carneri, Empfindung u. Bewusstsein, p. 1).

Αἱ 4 αὗται ὑποθέσεις ἀνελύθησαν, ἀνεπτύχθησαν καὶ διηρευνήθησαν ὑπὸ φιλοσόφων, ψυχολόγων καὶ φυσιολόγων πρώτης δυνάμεως κατὰ βάθος καὶ πλάτος, ἀλλ' ἐν τέλει ἔμειναν πάλιν ὑποθέσεις (Ludwig Weis, Anti-Material. I. S. 111—159.—Schöller, Krit. S. 80—147. u. 371—387. — Josef Müller, S. 163—282).

260. Ἡ ἐμὴ γνῶμη, ὑπόθεσις, περὶ τῶν χ καὶ ψ καὶ τοῦ συνδέσμου αὐτῶν.

Τί δὲ ἐγὼ φρονῶ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου καὶ τῶν παρομαρτούντων χύτῳ καταφεύγεται ἐξ συμπάσης μὲν τῆς παρούσης δεκτριότητος, ίδίως δὲ ἐξ τῆς 4ης φιλοσοφικῆς θέσεως (§ 9) καὶ τῆς ἀναλύσεως καὶ τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς (§§ 10—29) καὶ ἐξ τῶν ἐν

ἢ 32—33. 34. 47. 58. 59—63. 79. 80. 98—100. 101—122. 123—156. 157—190. 234—238 εἰρημένων.

Αἱ δύο δ' αὗται οὐσίαι ἡ χ καὶ ἡ ψ συγδέδενται ἀλλήλαις, ὅτε κεκτημέναι κοινὰς ἴδιότητες. Διότι εἶνε μὲν ἔτερούσιαι, ἀλλ' εἶναι προϊόντα τῆς θέσεως τοῦ ἀπολύτου, εἶνε γεννηταῖ, ποιηταῖ, δημιουργηταῖ, κτισταῖ, ὡς τοιαῦται δὲ κέχτυνται μεταφυσικῶς κοινὴν τὴν ἴδιότητα· 1) τῆς ἐκτάσεως, 2) τὴν τοῦ ἐν χώρῳ καὶ χρόνῳ εἶναι· οὕτω δὲ 3) καὶ τὴν τοῦ συνεῖναι φύσει (πρβλ. Hartsen, Untersuchungen über Psychologie, S. 5. 7. 11. 14. 17. 19. 20. 23. 25).

Κατὰ δὲ τὰ ἐν § 15 εἰρημένα ἐν ἑκάστῳ χημικῷ τε καὶ ἀνατομικῷ στοιχείῳ ἐπικρατεῖ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ὄλη ἐνὸς μόνου μεταφυσικοῦ στοιχείου τοῦ πρώτου τοῦ ὡς βάσεως κείμενου· τὰ δὲ λοιπὰ ητοι· 1) τὰ ὄλικοπνευματικὰ ἀτομα τὰ κείμενα ὡς συνθετικὰ ἐν τοῖς χημικοῖς στοιχείοις· 2) τὰ χημικὰ τὰ ὡς συνθετικὰ ἐν τοῖς ἀνατομικοῖς κείμενα χρησιμεύουσι πρὸς συντήρησιν, διαμονὴν καὶ ἀνάπτυξιν αὐτῶν.

Τὸ πνεῦμα δὲ μεταπλάσσον καὶ μεταμορφοῦν τὰ λοιπὰ μεταφυσικά, χημικὰ καὶ ἀνατομικὰ στοιχεῖα μετουσιοῖ αὐτὰ καὶ ἀφομοιοῖ πρὸς ἑαυτὸν (§ 22). οὕτω δὲ ὁ ὄργανισμὸς τοῦ ἀτόμου. εἶνε ἐκπεπνευματισμένον τι· διὸ ὁρθῶς θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ Erdmann (Psycholog. §. 13. S. 9) τὸ ἀτομον (: ὁ ἀνθρωπος) ὃν πνευματικόν.

'Η ψ δ' οὐσία μετουσιωθεῖσα καὶ ἀφεμοιωθεῖσα πρὸς τὴν χ μετείληφε καὶ τῶν ἴδιοτήτων αὐτῆς· διὸ αἰσθάνεται, νοεῖ, λογίζεται, συναισθάνεται, ἐπιθυμεῖ, βούλεται. 'Η χ καὶ ἡ ψ οὐσία ἐν τῷ νευρικῷ συστήματι κεντρικῷ τε καὶ περιφερικῷ λειτουργικῶς ἀφωμοιώται τέλεον (§§ 79. 98. 161). διὸ ἐκατέρα αὐτῶν μεταλαμβάνει τῶν ἴδιοτήτων τῆς ἑτέρας (§ 149). 'Ἐκ τούτων δὲ προέρχονται αἱ ψυχικαὶ ἀσθένειαι καὶ ἄλλα ψυχικὰ φαινόμενα τῇ οὐσίᾳ καὶ φύσει τῆς χ οὐσίας δλως ζένα, περὶ ὧν πρβλ. καὶ Κατσαρᾶν Ψυχιατρικὴν τόμ. B', σελ. 366—9).

Οὕτω δ' ἡ λύσις τῶν ζητημάτων· 1) περὶ τῆς οὐσίας τῆς ψυχῆς, 2) περὶ τῆς συναφείας αὐτῆς μετὰ τοῦ σώματος (Wundt, Vorles. S. 8), 3) περὶ τῆς ἔδρας αὐτῆς, 4) περὶ τοῦ φθαρτοῦ ή

ἀφθάρτου αὐτῆς, 5) περὶ τοῦ θνητοῦ ἢ ἀθανάτου, 6) περὶ τῆς ἀλληλεπιδράσεως τῆς χ καὶ ψ ἐπ' ἀλλήλας, 7) περὶ τῶν ἀλλοιώσεων τῆς ἀντιληπτικῆς οὐσίας καὶ τῆς ἀντιλήψεως αὐτῶν κτλ. (πρβλ. καὶ Hartsen, ἐνθ' ἀν.) διευκολύνεται πως· οἰότι λύσις μεταφυσικὴ τῶν ψυχολογικῶν τούτων ζητημάτων ὡς πολλάκις καὶ ἔτη εἴρηται εἰνε ἀδύνατος (πρβλ. καὶ Schöler, Krit. der wissenschaftlichen Erkenntniss, S. 468—472).

**261. Συνέχεια = ἀφομοίωσις τῶν δύο οὐσιῶν
ἐν τῷ νευρικῷ συστήματι.**

Κατὰ τὰ εἰρημένα ἡ χ καὶ ἡ ψ οὐσίαις ἔχουσιν ἀφομοιωθῆ^τ ἐν τῷ διωργανίσμενῷ σώματι, ίδίως δ' ἐν τῷ γευρικῷ συστήματι κεντρικῷ τε καὶ περιφερικῷ καὶ ίδίως ἐν τοῖς συνδετικοῖς κέντροις τοῦ Flechsig. Οὖτω δ' ἀφομοιωθεῖσα ἡ ψ οὐσία πρὸς τὴν χ, ἢτοι κατασταθεῖσα πνευματική, ἐκτελεῖ τὰς τῆς χ σύσίας ίδιότητας, ἢτοι αἰσθάνεται, νοεῖ, λογίζεται, συναίσθάνεται, ἐπιθυμεῖ, βούλεται : ἀλλ' ὡς ἐν § 161 εἴρηται, δὲν εἶνε κυρίως ἡ ψ οὐσία ἡ αἰσθανομένη, ἡ νοοῦσα, ἡ λογιζομένη, ἡ συναίσθανομένη, ἡ ἐπιθυμοῦσα καὶ ἡ βουλομένη, ἀλλ' ἡ χ, ἡ αὔτην τοιςάύτην καταστήσασα : ως δὲν εἶνε τὸ καίνο ὁ πεπυρχτωμένος σίδηρος, ἀλλὰ : δ αὔτὸν τοιοῦτον καταστήσαν πῦρ.

Οὗτω δ' οίκονομεῖται καὶ ἡ δοξασία τοῦ Wundt, καθ' ἣν ἡ ψυχή, δεχομένη φυσικὰς ἐνεργείας καὶ δυναμένη νὰ ἀπεργάζηται τοιαύτας πρὸς τὰ ἔξω, μεταβάλλεται εἰς ὑλικὴν οὐσίαν (Ueber psychische Kausalität und d. Prod. psychoph. Parallel.) Phil. St. x. S. 35).

Τὴν δὲ ἔδραν τοῦ πρώτου μεταφυσικοῦ ὑλικοπνευματικοῦ ἀτόμου τοῦ ὡς βάσεως κειμένου καὶ τὸν πυρῆνα τοῦ ὄργανικοῦ σώματος ἀποτελοῦντος τίθημι ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος, εἰ καὶ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὅλως ἀδιάφορος ἢ θέσις αὐτοῦ εἴτε ἐν αὐτῷ εἴτε ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ φυτικοῦ συστήματος (πρᾶλ. καὶ Josef Müller, System der Philosophie S. 279).

Οὕτω δὲ νοῶ τὸν συνδυασμὸν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος καὶ τὴν δρᾶσιν αὔτης διεύθετο.

262. Συμβιβασμὸς τῆς ψυχολογίας καὶ τῆς φυσιολογίας.

Φρονῶν δ' οὕτω πέποιθα ἀκραδάντως, ὅτι συμβιβάζω κατ' ἀρχὴν τὴν παλαιὰν ψυχολογίαν, τὸν ἐπιστημονικὸν δογματισμὸν, καὶ τὴν νέαν, τὴν φυσιολογίαν, τὸν γέον ἐπιστημονικὸν φυσικισμὸν (§ 29). Διότι ἀποδιδομένων τῶν ψυχικῶν καὶ τῶν ψυχολογικῶν φαινομένων τῇ ψ οὐσίᾳ: τῇ θλήῃ, τῇ δια τῆς χ οὐσίᾳς, τοῦ πνεύματος, ζωοποιηθείσῃ καὶ ἐκπνευματισθείσῃ, οὐχὶ δὲ μόνη τῇ χ, ως ποιεῖ ἡ παῖς κιὰ ψυχολογία, οὐδὲ μόνη τῇ ψ, ως ποιεῖ ἡ νέα, ἡ φυσιολογία, αἱ ἴδεαι ἔκατέραις (H. Schöler, Kritik der wissenschaftlichen Erkenntniss. S. 134—5) δὲν συγχρούονται πρὸς ἀλλήλας οὐδαμῶς ἐν τῇ βάσει κατ' ἀρχὴν. Διὸ προσηκόντως ἐρμηνευόμεναι δύνανται νὰ συμβιβασθῶσι· διότι πᾶν μὲν δ' τι δοξάζει ὁ ἐπιστημονικὸς δογματισμὸς (Schöler, Krit. S. 134—5. 289—387) ἀφορᾶ εἰς τὴν χ οὐσίαν, τὴν ζωοποιούσαν, τὴν ἐκπνευματίζουσαν· πᾶν δ' δ' τι δοξάζει ὁ νέος ἐπιστημονικὸς φυσικισμὸς (Schöler, 135. πρβλ. καὶ S. 289—337) ἀφορᾶ εἰς τὴν ψ οὐσίαν, τὴν ἔζωοποιημένην, τὴν ἐκπεπνευματισμένην· διότι κατὰ τὰ εἰρημένα (§§ 79. 161. 260—261), ἡ μὲν χ ἔξωτερικεύεται διὰ τῆς ψ, ἡ δὲ ψ καθίσταται πρὸς τοῦτο ἵκανὴ διὰ τῆς χ· διὸ ἡ μὲν ψυχολογία ἀποδίδωσι τὰ ζωϊκά, ψυχικὰ καὶ ψυχολογικὰ φαινόμενα τῇ χ, ἡ δὲ φυσιολογία τῇ ψ· καὶ ἔχει μὲν ἔκατέρα δίκαιον, ἀλλὰ μόνον μερικόν· διότι ἡ χ οὐσία εἶνε μὲν ἡ κυρίως αἰσθανομένη, νοοῦσα καὶ λογιζομένη, ἡ κυρίως συγαισθανομένη, ἐπιθυμοῦσα καὶ βουλομένη καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐκφάνσεις, ἔξωτερικεύσεις αὐτῆς εἶνε αὐτά, καὶ δὴ αὐτῇ ἀνήκουσιν· ἀλλὰ δὲν εἶνε καὶ ἡ κυρίως ἐκφαίνουσα, ἔξωτερικεύουσα, ὑποκαθισταμένη ἐντούτῳ ὑπὸ τῆς ψ, καὶ τάναπαλιν. Ἐντεῦθεν δῆλον, ὅτι δὲν δύναται τις νὰ ἀποδῷ τὰ φυσιολογικὰ φαινόμενα μόνη τῇ ἔτέρᾳ αὐτῶν, τῇ χ ἢ τῇ ψ, ἀλλ᾽ ἀμφοτέραις.

Τοῦ δικαίου δὲ ἔκατέρας ὑπὸ τῆς ἔτέρας ἀναγγωριζομένου, θὰ ἐπήρχετο ἡ συνδιαλλαγὴ μεταξὺ αὐτῶν φυσική· ταύτης δὲ ἀμεσαὶ ἀκολουθία θὰ ἦτο ἡ τελεία ἄρσις τῶν δυσχερειῶν τῶν φύσει ἔκα-

τέρας αὐτῶν ἐγκειμένων, καὶ κατ' ἀκολουθίαν τῆς αἰτίας τοῦ πολέμου τοῦ ὑφισταμένου μεταξὺ τῶν παλαιῶν μεταφυσικῶν παράδόσεων καὶ τοῦ νέου ἐπιστημονικοῦ φυσικισμοῦ, ὅστις ὁσγυμέρχι καθισταται σφοδρότερος καὶ ἀδικλλαχτότερος (H. v. Schöler, Kritik. S. 134. πρβλ. καὶ Flechsig. Localisation der geistigen Vorgänge. S. 69).

'Ἐκ τῶν εἰργμένων δὲ γίγνεται οἷλον, ὅτι ἐγὼ ἀποδέχομαι τὰς ιδέας τοῦ τε ἐπιστημονικοῦ δογματισμοῦ (Schöler, Krit. S. 135) τοῦ τε νέου ἐπιστημονικοῦ φυσικισμοῦ (Schöler, Krit. S. 135, πρβλ. Alex. Herzen, Le cerveau et l'activité cérébrale au point de vue psycho-physiologique) οὐ μόνον κατ' ἀρχὴν ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς καθ' ἔκαστον, ἐν ταῖς λεπτομερείαις, μετὰ ποιᾶς τινος, ἐννοεῖται, τροποποιήσεως αὐτῶν ἐπιβαλλομένης ὑπὸ τῶν, αἵς ἀκολουθῶ φιλοσοφῶν, ἀρχῶν.

263. Διάφοροι ὑποθέσεις καὶ ἡ ἐμὴ 1) περὶ τοῦ πῶς διαβιβάζεται ὁ ἐρεθισμὸς διὰ τοῦ οἰκείου νεύρου· 2) περὶ τοῦ ποία εἶναι ἡ φύσις τῆς γιγνομένης ἀλλοιώσεως, καὶ 3) πέρι τοῦ πῶς τὸ ἐκτὸς τοῦ ἐγὼ κείμενον οὐκεγὼ ἀναπαράγεται ἐν αὐτῷ διὰ τῶν αἰσθητήρων κεντρούμβλων νεύρων.

Πῶς δὲ σχηματίζεται τὸ αἰσθητα, ἡ ἐποπτεία (ἀντληψίς), ἡ (ψυχολογικὴ) παράστασις καὶ ἡ ἔννοια εἴρηται ἐν §§ 205—227. πῶς δὲ ὅμως διαβιβάζεται ὁ ἐρεθισμὸς διὰ τοῦ οἰκείου νεύρου, ποία εἶναι ἡ φύσις τῆς προσγιγνομένης ἀλλοιώσεως, πῶς τὸ ἐκτὸς τοῦ νοοῦντος ὑποκειμένου κείμενον καὶ χῶρον τριχῇ διαστατὸν κατέχον οὐκεγὼ ἀναπαράγεται ἐν αὐτῷ κατὰ ποσόν, ποιόν, χῶρον, χρόνον, καὶ σχέσιν διὰ τῶν αἰσθητηρῶν κεντρούμβλων νεύρων εἶναι μυστήριον ἀκατάληπτον καὶ δὴ ἀνερμήνευτον καὶ ἔσται τοιοῦτον ἐς ἀεὶ (πρβλ. καὶ Herm. Wolff Specul. und Philos. Bnd. II. S. 191—2.—Schöler, Kritik der wissenschaftlichen Erkenntnis. S. 22.—Enrico Morselli, il magnetismo animale, 1887.. πρβλ. καὶ Schöler, Krit. S. 130—134). Διὸ τὸ ἐγὼ μὴ δυνάμενον νὰ εἰσδύσηται διὰ τῆς ἀναλύσεως τοῦ

έαυτοῦ συνειδότος ως ἄνω εἴρηται (§§ 250. 254. 259) εἰς τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν τοῦ μυστηριώδους τούτου φαινομένου κατέφυγεν εἰς ὑποθέσεις.

Ὑποθέσεις δ' ἐγένοντο πολλαῖ, τῶν ὅποιων ἐπιβεβαίωσις λεπτει (Herm. Wolff, ἔνθ' ἀν. S. 193).

Ἐν πάσαις δὲ ταῖς γενομέναις ὑποθέσεσιν ὑπάρχουσι κοινὰ τρία τινά: 1ον ὁ ἐρεθ.σμὸς τῆς νευρικῆς ἴνος· 2ον ἡ κίνησις, ἀλλοίωσις, αὐτῆς· 3ον τὸ αἰσθημα, ἡ ἐντύπωσις αὐτῆς.

Πάντες δὲ παραδέχονται, ὅτι τὸ αἰσθημα ἡ ἡ ἐντύπωσις εἶνε ἀπότοκον τῆς κινήσεως, τῆς ἀλλοιώσεως τῆς νευρίνης ἴνος· ἡ δὲ κίνησις, ἀλλοίωσις, τοῦ ἐρεθισμοῦ· ὃ δὲ ἐρεθισμὸς αἵτιου ἔξωθεν δρῶντος.

Ἀποπειρῶνται δὲ οἱ τε ψυχολόγοι καὶ φυσιολόγοι νὰ ἔξηγήσωνται: 1ον πῶς τὸ ἔξωθεν δρῶν αἵτιον ἐρεθίζει τὴν νευρικὴν ἴνα, 2ον πῶς ἡ νευρικὴ ἵς διὰ τοῦ ἐρεθισμοῦ τούτου κινεῖται, ἀλλοιούται, 3ον πῶς ἡ κίνησις, ἡ ἀλλοίωσις αὗτη τῆς νευρικῆς ἴνος πεταῖται, εἰς αἰσθημα ἡ ἐντύπωσιν καὶ ποῦ ἐν αὐτῇ τῇ αἰσθήσει ἡ ἐν τῇ νευρικῇ αἰσθητηρίᾳ ἐστίᾳ ἡ ἐν ἀμφοτέροις.

Πάντες δὲ λύουσι τὴν τριπλὴν ταύτην ἀπορίαν δογματικῶς καὶ δὴ ἀναποδείκτως,

264. Ἡ ἐμὴ γνώμη (ὑπόθεσις) περὶ τοῦ ποῦ σχηματίζεται τὸ εἰδικὸν αἰσθημα.

Κατὰ τὰ ἐν §§ 42. 79. 87. 94. 98. 206 εἰρημένα τὸ αἰσθημα σχηματίζεται ἐν τοῖς εἰδικοῖς αἰσθητηρίοις ὄργάνοις, ἡ παράστασις δὲ οὔ. Ἡ παράστασις δὲ, πλήρης ἐποπτεία οὖσα, σχηματίζεται ὡς παρακατιόντες ὄψιμεθα § 250, ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ καὶ ἵδην ἐν τῇ φλοιώδει φαιδρᾷ οὖσι τῶν ἐλίχων τοῦ ἐγκεφάλου (πρβλ. Paul Le fert. Φυσιολ. § 249. σελ. 253—255 καὶ § 253—4. σ. 257—260) (§§ 219—221), κατὰ δὲ τὸν Flechsig ἐν τοῖς συνδετικοῖς κέντροις.

Ως δὲ ἐν § 87 εἴρηται, τὰ κύρια στοιχεῖα τῶν αἰσθητηρίων συ-

σκευῶν εἶνε κύτταρα· ώς τοιαῦτα δὲ ὄμοούσια τῷ ἐγκεφάλῳ· κατ' ἀκολουθίαν κέκτηνται τὴν ἦν καὶ ὁ ἐγκέφαλος ἵστηται.

'Η δὲ νευρικὴ ἡ συγδέουσα τὴν αἰσθητήριον συσκευὴν καὶ τὴν ἐγκεφαλικὴν οὐσίαν, εἰς καὶ «ἡ ἀρχή, ἡ γένεσις τῶν νευρικῶν ἴγῶν ἐκ τῶν νευρικῶν κυττάρων δὲν ἔχει ἐξηγηθῆ ἐν πάσαις ταῖς σχέσεσι καὶ βέβαιον κεῖται μόνον, ὅτι ἐκ τῆς ἀξονικῆς συνεχείας τοῦ Deiters προεξέρχονται νευρικαὶ ἴγες», (Wundt, Grundzüge. I. S. 36.—Βουσάκ. 30—31). Η μᾶλλον κατὰ τὴν γνώμην τῶν νεωτέρων ἰστολόγων, ἐν οἷς καὶ ὁ Ravier, προέρχεται ἐκ τῆς κατὰ μῆκος συμφύσεως τῶν κυττάρων (§ 76) (πρβλ. Βουσ. σ. 27—8.—Aug. Forel, Gehirn u. Seele, S. 17—8) καὶ κατ' ἀκολουθίαν δὲν εἶνε στοιχεῖόν τι ἑτερούσιον ἀλλ' ὄμοούσιον αὐτοῖς· διότι τὸ νευρικὸν κύτταρον μεθ' ὅλων αὐτοῦ τῶν ἀποφυάδων εἶνε αὐθυπόστατον καὶ αὐθύπαρχτον, παριστῶν οὕτως εἰπεῖν ἄτομον, μίαν νευρικὴν μονάδα (Σχλαβ. ἔνθ' ἀν. σ. 27.—Κατσαρ. Α'. 14.—Aug. Forel, Gehirn u.. Seele, S. 18).

'Η κυρία δὲ λειτουργία τῆς νευρικῆς μονάδος εἶνε ἡ νευρικὴ λειτουργία, τ. ἐ. ἡ παραλαβὴ, καὶ ἡ ἐκπομπὴ ἐρεθισμάτων (Σκλ. 39. Aug. Forel, Gehirn u. Seele, S. 17), τὸ νευρικὸν σῶμα τοῦ νευρῶνος εἶνε καὶ τὸ κέντρον τῆς εἰδικῆς λειτουργίας τοῦ νευρῶνος τ. ἐ. τῆς νευρικῆς δράσεως (Σκλαβ. σ. 42). 'Ἐν αὐτῷ δὲ παραλαμβανόμενα τὰ τοῦ ἔκτος κόσμου ἐρεθισμάτα ἡ μεταχτρέπονται εἰς μετ' ἐπιγνώσεως αἰσθησιν ἡ ἐκπέμπονται αὐθις πρὸς τὰ ἔκτος ώς ὅθησις πρὸς κίνησιν (Σκλαβ. 43). τοῦ κυττάρου δ' ὅντος σταθμοῦ καὶ ὄρμητηρίου διεγέρσειν, ἔπειτα:: ὅτι αἱ ἀποφυάδες χρησιμεύουσιν αὐτῷ μόνον ώς ἀπλοῖ ἀγωγοῖ, διοχετεύοντες ἐρεθισμάτα ἔνθεν μὲν ἀπὸ τῆς περιφερείας πρὸς τὸ κέντρον (κεντρομόλως), ἔνθεν δὲ ἀπὸ τοῦ κυττάρου πρὸς τὴν περιφέρειαν (φυγοκυττάρως) (Σκλαβ. 43). Διὸ ἡ ἀλλοίωσις ἡ προσγιγνομένη ἐπὶ τοῦ μεταπεπλασμένου πέρατος αὐτῆς, προσεκβολῆς τοῦ ἐγκεφάλου οὖσης, ἐπεκτείνεται φυσικῶς καθ' ὅλην τὴν μᾶζαν αὐτοῦ καὶ δὴ καθ' ὅλα τὰ ψυχικὰ νευρικὰ κέντρα.

'Η ἐμὴ δὲ αὕτη γνώμη ἐνισχύεται μάλιστα καὶ ἐκ τοῦ ὅτι τὸ ὄσφρητικόν, τὸ ὄπτικόν καὶ τὸ ἀκουστικόν νεῦρον δὲν καταλέγονται ὑπὸ τῶν φυσιολόγων καὶ τῶν ἀνατομικῶν εἰς τὰ περιφερικά

νεῦρα, ἀτε ἀποτελοῦντα οἶνει προέκτασιν αὐτοῦ τούτου τοῦ ἐγκεφαλικοῦ ἴστοῦ καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀνήκοντα τῷ κεντρικῷ νευρικῷ συστήματι ἢ τῷ περιφερικῷ (πρβλ. Paul Lefert, Φυσιολ. § 220. σ. 225. — Viault et Jolyet, Φυσιολ. σ. 691. Λ. Παπαϊωάννου, 'Ανατ. τόμ. Γ', §§ 1332. 1333. 1334 καὶ 1348).

**265. Ο ἔρεθισμὸς γιγνόμενος ἐν τῇ αἰσθήσει,
οἰδῆποτε, συναντᾶ ἐν αὐτῇ διφυῖ νευρίνη
οὐδίαν.**

Κατὰ τὴν ἐμὴν δὲ γνώμην ὁ ἔρεθισμὸς ὁ γιγνόμενος ἐν τῇ αἰσθήσει, οἰδῆποτε, συναντᾶ ἐν αὐτῇ διφυῖ νευρίνην οὐσίαν: 1) αὐτὴν τὴν νευρικὴν ἵνα· 2) τὸ μεταπεπλασμένον μέρος αὐτῆς· καὶ ἔκεινη μὲν συνδέει τοῦτο πρὸς τὸ οἰκεῖον νευρικὸν κύτταρον τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ δι' αὐτοῦ πρὸς τὸ οἰκεῖον εἰδικὸν κέντρον καὶ δι' αὐτοῦ αὖθις πρὸς τὰ λοιπὰ ψυχικὰ κέντρα, τοῦτο δὲ δέχεται τοὺς ἔξωθεν ἔρεθισμούς (§ 89). ἔρεθιζεται δὲ σύμπασα μὲν ἡ διφυὴ αὕτη νευρίνη οὐσία, ἀλλὰ δὲν μεταβιβάζεται συμπάσης ὁ ἔρεθισμός, τὸ κύριον περιεχόμενον τοῦ αἰσθήματος, ἀλλὰ μόνης τῆς νευρικῆς ἵνδες, ὁ αὐτὸς ὅν (§§ 168), ἥτις μεταδιδοῦσα τὸν ἑαυτῆς ἔρεθισμὸν εἰς τὸ οἰκεῖον κύτταρον καὶ δι' αὐτοῦ εἰς τὸ οἰκεῖον εἰδικὸν κέντρον καὶ δι' αὐτοῦ αὖθις εἰς σύμπαντα τὰ ψυχικὰ κέντρα, διεγείρει σύμπασαν τὴν ἀντιληπτικὴν οὐσίαν. Διεγερθεῖσα δ' αὕτη καθ' ἄπασαν αὐτῆς τὴν ἔκτασιν δρᾷ ὡς μονὰς (§§ 32. 33. 34) καθ' ἄπασαν αὐτῆς τὴν μάζαν. Οὕτω δὲ δρῶσα ἀντιλαμβάνεται τοῦ ἐν τῇ νευρίνῃ οὐσίᾳ τῆς αἰσθητηρίου συσκευῆς συμβαίνοντος.

Οὕτω δ' ἡ διέγερσις τῆς νευρίνης οὐσίας τῆς αἰσθητηρίου συσκευῆς γίγνεται μὲν ἀντιληπτή, συγειδητή ὑπὸ τῆς ἐσωτερικῆς αἰσθήσεως τῆς οὖσης πνευματικῆς δυνάμεως οὐχὶ φυσιολογικῆς (πρβλ. Kirchner, Psychol. S. 82) ἢ μᾶλλον τῆς οὖσης φυσιολογικῆς μέν, φάσινεται, τῇ μορφῇ, πνευματικῆς δε, φάσινεται, τῇ οὖσῃ, τῆς ἀντιληπτικῆς οὐσίας προσεχούσης πάντοτε (§§ 79. 157) (πρβλ. καὶ H. Ritter, Log. u. Metaph. Bd. I.